

DOMOVINA

Štev. 19.

V Ljubljani, 9. maja 1919.

Leto II.

Domovina v nevarnosti! Vsi na krov! Na obrambo!

Naša Koroška je začasno izgubljena. Ogroženi pa so tudi obmejni kraji Štajerske in celo Kranjske. Nemci bi radi zavzeli vso Dravsko dolino z Mariborom, da dobe železnico Maribor-Celovec-Franzensfeste. Na drugi strani želijo dobiti Jesenice, da se združijo z Italijani ter tako dobe tudi železnico Dunaj, Celovec, Jesenice, Trst. Položaj je skrajno resen. Pozabimo na vse strankarstvo, na vse medsebojne prepire ter osredotočimo vse naše sile v obrambo domovine. Vsakdo mora storiti svojo popolno dolžnost, vsak na svojem mestu! Vsi za orožje sposobni, na plan!

Usmilite se koroških beguncev! Tisti koroški bratje, ki so si rešili vsaj golo življenje, pribežali so čez meje na Kranjsko in Štajersko. V mestih, posebno v Ljubljani ne bodo našli prostora, ker je že itak vse prenapolnjeno. Iskali bodo usmiljenih src in gostoljubnega zavetja po deželi. Rojaki, izkažite se čuteče brate in sestre! Zamislite se v njihovo gorje. Odpri srce, odpri roke, otiraj bratovske solze!

Zborovanje zaupnikov Jugoslovan. demokratske stranke odloženo.

Zborovanje, ki bi se imelo vršiti v nedeljo 11. t. m. v Ljubljani, je preloženo. K temu koraku se je odločilo načelstvo JDS zato, da se pozornost vsega naroda obrne na dogodke ob severni meji in da ves narod pomaga složno in edino ogroženi domovini ne glede na strankarska nasprotja.

Ali smo res na smrt obsojeni?...

Kaj bo s Koroško?

Zadnjič je »Domovina« prinesla veselo vest, da se Koroška osvoboja. Še preden pa je prišla noviča naročnikom v roke, poparila jo je slana. Kakor pa je naš takratni poročevalec zrl proti našemu Korotanu skozi rožnata očala, ne gledamo danes v črnem obupu. Nobeno nasilstvo ne traja večno. Dež za solncem mora biti, za veseljem žalost priti. Prišla je res nad naše koroške brate, nad posvečeno našo zgodovinsko Koroško silna nemška ploha. Dežela je poplavljena, toda umazani nemški nalivi bodo zemljo pognojili, a ko zasije zopet solnce, bo raslo in zelenelo vse še lepše. Iskreno želimo, da bi se srečni prevrat izvršil še preden pride to usodno poročilo našim čitateljem v roke,

Kdo je zakrivil sedanje gorje na Koroškem?

To vprašanje si je zastavljala vsa slovenska javnost, ko so začela prihajati iz Koroške strahovita poročila o divjanju in neprestanem prodiranju nemških boljševikov, dokler niso preplavili skoraj celo slovensko Koroško. Koga zadene krivda? Kdo je storil preveč, namreč prehitro, kdo premalo? — Ali je sedaj čas za tako ugibanje? Kadar začne goreti vas, pač ne bodo pametni vaščani stopili v kolo ter poizvedovali kako je ogenj nastal, kam je zbežal požigalec. Socialista v naši deželni vladi sta priobčila v svojem glasilu ostre izjave ter zahtevala takoj pojasnitev, kdo je povzročil požar. Po slov. Koroškem pa je pokalo in prasketalo naprej...

Predsednik naše deželne vlade je z naglico odgovoril: »Čudno je, da se krivec koroške nesreče išče doma, namesto, da bi se iskal, kjer je, pri sovražniku, ki je napadal začetkom januarja, ki je po sklenjenem premirju brez prenehanja z vsakdanjim celo artiljerijskim ognjem nadaljeval napade na naše čete, ki je vso Koroško mobiliziral proti nam, ki so mu na pomoč prišle tudi čete iz Tirolske, iz Solnograške, z Dunaja in iz Gradca in ki je potem z vsemi silami udaril na nas in nas res tudi potisnil nazaj. Že potek dogodkov kaže, da tu o kaki drugi krivdi ne more biti govora, nego da smo bili pač vojaško preslabi, da bi tak naval vzdržali. Jasno mora biti vsakomur, da niti deželna vlada, niti kak njen član ne more biti odgovoren za vojaški neuspeh na Koroškem, ker danes pač že vsakdo ve, da z vojaštvom ne razpolaga niti deželna vlada, niti posamezni njeni člani. Vojaštvo je od deželne vlade neodvisno, ne sprejema od nje niti ukazov, niti prepovedi. Tudi nima deželna vlada nikake odločilnosti na vojaške odredbe in ni odgovorna za to, da je bila koroška meja v primeri z večkratno nemško premočjo preslabo zavarovana; kakor bi ne bila njena zasluga, če bi bil nemški naval vojaško odbit. Deželna vlada ima glede na koroške dogodke le še to pripomniti, da je že skozi več mesecev vsled neprestanih prošenj in apeloj iz Koroške prosila osrednjo vladu v Beogradu in vojaške oblasti, naj storijo konec trpljenju koroških Slovencev.«

Tako predsednik naše pokrajinske vlade. Očividno se išče tretji in četrti krivec, a valovi nemških boljševikov že butajo ob stene Karavank, zaganjajo se skozi jeseniški predor, preplavili so Pliberk, Podjunjo in Možiško dolino ter se vale proti Dravski dolini na Štajerskem.

Ali bi ne bilo bolj potrebno biti plat zvozna, trobiti in bobnati, da se vzdigne vse na pomoč nesrečnim bratom!

Kakšno je politično ozadje,

Istočasno z nesrečo na Koroškem je prodrla z Dunaja vest, da si prizadeva italijanska misija na Dunaju, naj bi se združile vse slovenske pokrajine kot posebna skupina nemško-avstrijski republiki. Iz teh vzrokov je že svoječasno obetala Koroška deželna vlada neko posebno samoupravo, da vidi, kako bi taka obljuba učinkovala na Sloven-

ce. Tudi italijanska misija v Mariboru zasleduje baje slične cilje. Sploh se v političnem svetu spravlja koroške dogodke v zvezo z italijansko-nemškim dogovorom. Baje imajo koroški Nemci v teh bojih trdno oporo v bližnjih Italijanih. Bojujejo se z italijansko municijo, z italijanskimi puškami in topovi. — Da se je šlo pri tem za dobro pripravljene in z drugim sovražnikom dogovorjeni napad, pove dejstvo, da je šlo proti nam 5 bataljonov nižjeavstrijske narodne brambe in sicer 3 bataljoni iz Dunaja ter 2 iz Nižje Avstrijske. — Dunajska vlada pa bo vkljub temu znova izjavljala, da ni odgovorna za početje koroških Nemcev.

Še vedno nekoliko verujemo zagotovitvi antante, da na odločitev v Parizu ne more vplivati nobena sprememba, ki se doseže z orožjem. Tudi je angleški gromovnik šele te dni znova grozil, da so boljševizmu šteti dnevi. In kaj je početje nemških tolpa na Koroškem drugega kot divjanje nebrzdanih, kruha in slovenske krvi lačnih boljševikov? Še slabši so kot ruski in madžarski boljševiki, ki divjajo le proti bogatašem, dočim nemške tolpe kradejo in ropajo pri bednih naših trpinih.

Vsi znaki kažejo, da stojimo pred odločitvijo iz Pariza. Upajmo, da se v najkrajšem času izpolni rek: »Kadar žalost do vrhunca prikipi, se že veselje oglasi.«

Česa nam je treba?

Izobrazbe! Radi tega, ker je izobrazba na deželi tako zelo pomanjkljiva, je delo raznih slabih rovarjev in škodljivih politikarjev zelo lahko in plodonosno. Njim je pomanjkanje razsodnosti in samostojnega mišljenja v ljudstvu prav dobrodošlo. Da bi ljudstvo bilo v višji meri sposobno pretehtati vse besede in razne programe, ki se jim ponujajo, kakor Ribničan ponuja svojo robo, bi veliko gromecih šhodov ne imelo prav nobenega uspeha: kajti narod bi ne bil v takt meri podvržen vplivom demagogije, to je trenutno lepodonečim besedam, ki so v tako obliko zavite, da jim nesamostojno misleči, neizobraženi človek takoj verjame. Ne mogel bi se bahati z uspehi vsak petelinček, ki skače po deželi. — Žalosten je človek, ko sliši po deželi razne neuvide in nerazsodne ljudi kričati: živio republika, živio Hrvatje, ti so pametni! »Dol z liberalci!« Žalosten je človek, ker ve, da kričač niti približno ne ve, kaj je republika in da so v njegovih očeh Hrvatje samo radi tega »pametni«, ker rebelirajo in sovražijo Srbe in da morajo »liberalci« samo zato dol, ker so tako rekli. Vse to bolešno in nevarno oprijemanje teh gesel, je pogubonosno, ker gesla ne padejo na tako njivo, ki bi prav pogodila njih seme in plod, ker jih zagrabijo neizobraženi ljudje in ne znajo prav ž njimi ravnati. — Če se bo kdaj pokazalo — kar bog obvari, da nismo zmožni in vredni tvoriti lastne države, je to pripisovati samo pomanjkljivi izobrazbi. Ta pomanjkljivost je vzrok, da priprosti narod ne pozna pomena lastne države v gospodarskem oziru. — Moč Francozov ali Nemcev ne leži v njih bojevitosti ali divjosti, pač pa v ljudkem spoznanju koristi močne in trde lastne

narodnostne države. — Pomanjkljiva izobrazba je vzrok, da se človek na deželi še oddaleč ne čuti kot član celote, države; komaj se zaveda kot član občine. Zato vlečemo narazen, vsak v drugo stran. Velike, skupne koristi ne vidimo. Pomanjkanje izobrazbe je vzrok, da se ljudstvo ne zaveda, kot ljudstvo, ampak vsak le kot posameznik. V tej pomanjkljivosti tiči vzrok, zakaj naš kmet tako zelo sovraži gosposko, zlasti davčno oblast in žandarje. Ne more razumeti, da je v gosposki, v davčni oblasti in žandarmeriji ljudska volja. Gosposka — ker razni so ljudje zraven — pa tudi ve, da naš kmet ne razume, kaj je oblast, in zato so naše oblasti slabe, ker kmetovo malo izobrazbo izkoriščajo in se delajo tako, kakor bi bili bog in bi bili od vekomaj do vekomaj. Vsak se čuti le kot posameznik in kot tak ne more nikdar jasno spoznati, da vsa oblast izhaja iz ljudstva, da je oblast taka, kakršno jo ljudstvo pusti. Vzdignimo izobrazbo, dopovejmo priprostim ljudem, da je sodnik ali davkar ali žandarm v svojem delu samo namestnik, zastopnik naroda, potem bo ljudstvo vzljubilo to, kar je pravzaprav njegovo, od njega postavljeno. Ko se bodo ljudje tega zavedli, potem se bodo tudi oblasti zavedale, da one izvršujejo samo to, kar narod hoče, da one služijo narodu in ne narod njim. Ljudstvo bo potem vedelo, da sodnija ali davkarija na eni strani in narod na drugi strani nista kakor gospodar in hlapec ali pa kakor nebesa in zemlja ampak, da so sodnija ali davkarija in narod, ena celota, prvo izvira iz drugega in deluje za drugega. — En primer. Vsak ve, da je tatvina, rop ali umor kaznjiv, ker so to zločini na človeški družbi. Vsako tatvino ima narod, ljudstvo, pravico kaznovati. Cel narod, cela človeška družba pa se dandanes ne more zbrati na velikem travniku, da bi ob sodila tatu. Zato pa izbere iz sebe samo nekatere ljudi, sodnike, ki to delo opravljajo mesto naroda in v imenu naroda. Ta izbira se vrši tako, kakor postava predpisuje in postavo zopet dela narod potom svojih poslancev. Sodnik je izšel iz naroda, svoje delo vrši on namesto naroda. V tej lastnosti moramo sodnika spoštovati. Ali pa: Vsak ve, da davki morajo biti, kajti narod mora tistega, ki namesto njega sodi tudi plačati, da more živeti. To plačo pa narod plačuje v podobi davkov. Kako se to zgodi, določi zopet narod

sam potom zakonov. Torej davke predpisuje cel narod in tudi pobirati bi jih moral narod sam. Tega pa narod kot celota ne more storiti in v ta namen takorekoč najama nekatere ljudi, ki to store mesto njega. To so gospodje na davkarijah.

Sodnije, davkarije, sploh cela javna uprava mora služiti izključno le v korist naroda. Vse te naprave si je ustvaril narod sam, da more vladati samega sebe. Da pa se vse te naprave resnično le v narodov blagor, zato pa mora skrbeti narod sam. Skrbeti pa more le takrat, ako ima zadostno izobrazbo, ker drugače je le prehudo dovzeten za razne lepe besede, ki hočejo narod samo preslepiti, da ne bi spoznal svojih pravih koristi.

Narod mora postati s pomočjo resnične, vsestranske izobrazbe zmožen sam spoznati, kaj je zanj dobro, kaj slabo. — Danes se razne stranke ponujajo narodu, vsaka mu pripoveduje same lepe reči, ker hoče dobiti moč v roke s pomočjo glasovnic. Ko pa ima taka stranka enkrat dosti moči, dosti poslancev, potem pa kaj rada pozabi na svoje obljube, poslanci, voditelji stranke postanejo stranka zase, izven naroda — posebno tedaj ako se ne boji narodove izobrazbe, narodove uvidevnosti, narodovega maščevanja pri — prihodnjih volitvah. Volitve so jezik naroda, z njimi ljudstvo izraža svoje zahteve in želje in zato ne sme nihče z glasovnico povedati nekaj drugega, kakor pa želi in zahteva za svoj blagor.

Šele takrat, ko bomo prav naobraženi, bo prišlo lepše življenje, ker nas ne bo nihče več mogel vjeti z goljufivimi besedami. Čim manj smo izobraženi, tem manj smo zadovoljni z razmerami v občini, v deželi, v državi, kajti če bi imeli pravo izobrazbo, bi kaj hitro vedeli, kaj je storiti, — saj imaš ti ljudstvo vso moč v rokah! — Zavedaj se tega in izobrazuj se, uči se vedno in povsod! Glej življenje okoli sebe z lastnimi očmi, pogledaj reči take kakor so, potem pa razmišljaj sam — in spoznal boš, kdo je zakrivil tvoje nesrečno, bedno življenje: ali ti ljudstvo samo, ali pa tvoji voditelji, ki so te osleparili z lepo besedo!

All ste že plačali naročnino za „Domovino“ za l. 1919?

Manica Komanova:

Odlikovanje za peklenski čin.

Galicija, »kraj nesrečnega imena«, kraj gorja in morije, že zopet te moram imenovati.

Tudi naslednja krvavo tužna tragedija se je odigrala v Galiciji in sicer v nekem gorovju, ne daleč od mesta Przemysla.

Rezervist Janez Hren, oče sedmerih otrok in njegov sorodnik, aktivno službujoči vojak Peter Koželj, sta bila pridružena k trenu »zmagoslavne« avstrijske armade. Skupaj sta stradala, skupaj prežebovala ter skupno delila sploh vse grenkosti in dobrote. A kaj pravim dobrote? Dobrot avstrijski vojak ni poznal nikoli, najmanj pa v zadnji svetovni vojni. Istotako je bila tudi za Hrena in Koželja izmed vseh dobrot menda največja ta, da sta mogla prebivati in trpeti skupaj. V dolgih, mrzlih nočeh sta, stoječa na straži, drug drugemu tožila svoje boli, med seboj se tolažila ter v duhu pohitevala k milim svojcem tja v daljno domovino.

Nekega večera je bilo izdano povelje, da mora več mož — med njimi tudi naša znanca — zopet stražiti celo noč. To je bila za vojake grozna muka, ker bili so utrujeni in izdelani do smrti. Prejšnja dva dneva in dve noči je namreč avstrijska armada z vsem trenom in provijantom vred neprestano bežala čez drn in strn pred Rusi. Mnogo vojakov je bilo ubitih, še več pa ranjenih. Veliko so jih Rusi zajeli in z njimi vred tudi mnogo orožja in municije. Izmed vsega je bil oddelek za hrano še najmanj poškodovan, dasiravno so porazgubili mnogo komisa in drugih stvari.

Ko je slednjič armada prejenjala bežati, nastanili so tren v pobočju nekega gorovja, oddaljenega kakih deset kilometrov od mesta Przemysla.

Hren, Koželj in še nekaj drugih vojakov, so stali na straži. O kako radi bi bili ti reveži, utrujeni od brezupnega boja in dolgega bega, plegli nekoliko po tleh in, če tudi drgetajoči od mraza, vsaj za par uric zatisnili oči.

Ali kaj, povelje je povelje in gorje mu, kdor bi se proti njemu le trohico pregrešil.

Hren in Koželj sta se, kakor vedno, tako tudi nocoj hitro poiskala. Če sta bila skupaj, zdelo se je obema, da je skoro še enkrat krajša noč, kakor pa tedaj, če morata službovati ločena.

»Striček Hren«, je viknil z zobmi šklepetaje mladi Koželj, »minili so že dolgi trije dnevi in tri noči, odkar sem imel zadnji grižljaj v ustih«.

»Prijatelj mili«, je vzdihnil Hren bolestno, »meniš li, da je z menoj kaj drugače? Lačen sem, da se od slabosti ves tresem in zebe me, da že ne čutim več svojih nog«.

»Pa dotlej, striček moj, bomo morali še prestajati to hudičevo trpljenje?»

»Dotlej — hm, hm, ko bi šlo po volji tistih prokletih brezvestnežev, ki valjajo svoje debele trebuhe po foteljih in se nalivajo s šampanjcem, potem bi pač mi trpeli še dolgo, dolgo. A meni se zdi in le veruj mi, da ni več daleč čas, ko se bo jenjalo naše gorje. Pogledaj, ljubi moj, našo armado! Kje so oni cvetoči mladeniči, kje oni ponosni možje, katere je bilo veselje gledati? Ujeti, ubiti ali pa ranjeni, da jih je groza videti. To ma-

Nemci in — mi.

Nemci so bili strašno tepeni. Njih močna in skoro nepremagljiva armada se je razšla, kakor se razidejo ovce, kadar pride volk med nje. Zmagovalci so vriskali veselja in spolnila se je njih želja, da Nemce tako potlačijo k tlom, da se ne bodo nikdar več dvignili in da ne bodo nikdar več nevarni. Celi svet je zapustil Nemce v njih nesreči, bili so pripuščeni sami sebi.

Pa kaj se je zgodilo? Ko se je razsula nemška armada in je moral nemški cesar bežati in je na njegovo mesto stopil predsednik republike, tiste čase nemški narod ni zgubil glave. Ni vrgel puške v koruzo, ni rekel: »Jaz imam že vsega dosti, naj se zgodi, kar hoče!« Kaj hitro je zbral svoje moči doma, da zopet začne zidati na svoji bodočnosti! Tudi na Nemškem seveda je bilo nekaj ljudi, ki so mislili, da bodo z razbijanjem, zmerjanjem, ropom in umori in z nezadovoljnostjo prinesli lepše dni. — Strašni boji so se vršili v Berlinu, delavce so begali v vseh večjih industrijskih (tovarniških) in glavnih mestih države. — Pričakovali smo, da bodo Nemci doma, med sabo pokončali še zadnji košček stavbe, ki je ostala. Toda motili smo se. Nemški narod je v teh težkih časih, ko mu primanjkuje prav vsega še veliko bolj kakor nam, pokazal, da hoče živeti. Kaj hitro je uredil razmere doma in danes gre zbran in že skoro urejen na konferenco v Pariz, in zmagovalce je že strah, kaj bo, če Nemci, v svesti si svoje notranje življenske moči, ne bodo hoteli podpisati mirovne pogodbe. — Pravijo, da jih bodo še bolj pritisnili! Nemčija je prestala najhujši čas, ki je bil zares težak. Armada razbita, povsod upori nezadovoljnežev, nikjer hrane. Danes pa je že skoro urejena in enotna na zunaj in še bolj enotna in močnejša hoče postati, ker se ji hoče pridružiti še nemški del bivše Avstrije.

Pa pri nas? V veliko lepših razmerah živimo. Nismo premaganci, zmagovalci smo. Niso nam vzeli svobode, šele dobili smo jo. V primeri z Nemci živimo naravnost nebeško! Toda še vedno ne moremo priti tako daleč, da bi svoje moči zbrali in da bi se zavedali, da se danes odločuje usoda naših otrok. Kakor si bomo tedni postlali, tako bomo dolgo, dolgo let ležali. Ali smo mi manj vreden narod kakor Nemci? Pokazimo z delom

lo število, kar nas je še, se pač ne more več dolgo upirati velemogočni ruski premoči. Sicer bomo pa itak prav kmalu storili vsi žalosten konec, če ne od kroglice, pa od lakote in mraza. Prijatelj, ti si mlad in trden, morda se ti pa vendar posreči, da vidiš še kdaj svoje drage, domače ljudi. Toda jaz ne smem in ne morem več upati na svoj dom. Ta prokleta, a ne enkrat, stokrat prokleta Avstrija, katero naj hudič raztrga na tisoč koscev, uničila mi je zdravje in življenje. Ne bom več dolgo, boš videl, da ne bom. Saj zame mi ni ravno toliko, življenje moje je itak dolga veriga bede, truda in trpljenja, ali kaj bo počelo mojih sedmero otročičev, kaj moja žena — — —

Pri poslednjih besedah je orjaški mož zaihtel kakor otrok in grenke solze so mu zdrsele po upadlem licu ter se poizgubile v razmršeni, že nekoliko posiveli bradi.

Tudi Koželj je začel jokati. Dobri mladenič sicer ni imel žene in ne otrok, a spomin na ljubo mamico mu je privabil solze v oči.

Dolgo sta ihtela možaka. Slednjič pravi Koželj:

»Striček, jaz sem tako lačen, da bom gotovo umrl do jutra. Glej, tam na vozu je še nekaj hlebov komisa. Kar en hleb bom vzela, pa ga bova snedla vsak polovico.«

»Ne, ne, Peter, tega ne smeš storiti. Kaj če te kdo vidi? To bi bilo prenevarno. Korporal Thaler je tako zloben in zahrbtn, on te pri priči zatoži našemu stotniku Majerju. In kaj bi naredil stotnik, ta pasja, nemška duša, z nama, to si lahko misliš.«

»Bodi brez skrbi, striček! Nihče me ne bo opazil. Saj vidiš, da vsi od utrujenosti dremljejo.«

in resnostjo, da smo ravno toliko vredni. Vrzimo v stran zabavljanje in ne hrepenimo takoj po pečenih piščancih. Ne pokažimo svetu, da bi mogli misliti o nas, da nismo zmožni imeti lastne države. — Še malo trpljenja, zato bo pa počitek tem sladkejši.

O živinoreji.

Mlekarstvo in izvoz jaje.

O mlekarstvu se je pri nas že mnogo govorilo in razpravljalo in kot rezultat vsega tega imamo danes, da se čez mlekarstvo vse vprek zabavlja, češ, mlekarstvo se ne spleča, ker nimamo trga za to in mi z našim blagom ne moremo nikjer konkurirati. — Mogoče je to res, ampak vzroka gotovo ne smemo iskati pri bistvu mlekarstva samem, ampak pri slabi organizaciji in pa pri strokovni nezmožnosti mlekarjev, ki niso bili zmožni mleka primerno izrabiti in proizvajati dobrega blaga. Da bi pa samo zaradi kakega ponesrečenega poskusa opustili idejo mlekarstva, pa nam niti z daleka ne pade v glavo. Nasprotno, ravno prav oprijeli se ga bomo in ga povzdignili, ker ga smatramo važnim faktorjem za gospodarski napredek živinorejca in za prehrano naroda pa kot edini možen način preskrbe naših domačih mest in industrijskih krajev.

Če bo imel gorenjski kmet priliko, da bo prodajal mleko v mlekarno, če ga ima odveč, gotovo ne bo nezadovoljen zaradi tega, ampak vesel bo dohodkov za blago, ki ga ima doma odveč. Mesta, kakor Ljubljana in pa industrijski kraji, pa imajo že danes tak obseg, da je nemogoče, da bi jih samo okoliške mlekarice zadostno preskrbovale z mlekom. Že samo preskrba teh krajev zahteva organiziran način dobave mleka in masla. Smo lahko prepričani, če bi imeli danes organizirano, posplošjeno mlekarstvo, bi se danes v Ljubljani, na Jesenicah ali Trbovljah ne topli za liter slabega mleka in ga plačevali po 4—5 K, dočim bi bil zunaj marsikak kmet vesel, če bi ga mogel po 60 vinarjev oddati.

Vsako delo, ki je hoče človek po gotovem načinu izpeljati, da mu donaja koristi, zahteva zmožnosti in gotove izobrazbe; pri mlekarstvu, ki je samo ob sebi precej zapleten sistem in poleg tega velikega, sploš-

nega pomena, pa mora biti zmožnost in izobrazba temeljita. Ljudi, ki bi bili te naloge zmožni, pa pri nas manjka, šol in pripomočkov, da bi se izobrazili, pa tudi ni.

Če hočemo imeti dobro, razvito mlekarstvo, moramo imeti dobre mlekarje in za te pa potrebujemo šole. Z živinorejsko šolo naj bi se združila mlekarska šola, ki bi bila opremljena z vsemi potrebnimi pripomočki, da se učenci temeljito izučijo in bodo kos zahtevam, ki jih stavi mlekarstvo glede zbiranja, konserviranja in tehnične izrabe mleka ter mlekarskih produktov. Tu se mora učenec seznaniti, kaj mora storiti in kakšna mora biti mlekarna, da bo odgovarjala higijeni in kako mora biti blago, da bo odgovarjalo komercialnim zahtevam. Zmožnim absolventom teh šol naj bi se dale podpore, da bi šli v inozemstvo, kjer imajo razvito mlekarstvo. — Če bodo imeli v rokah mlekarstvo ljudje, ki bodo podkovani v tej stroki praktično in teoretično, potem ne bomo več zabavljali čez mlekarne. Samo začeti moramo hišo pri temelju postavljati in ko bo zgrajena, bomo imeli gotovo veselje ž njo.

Kot postranski dohodek za mlekarne bi se dalo vpeljati zbiranje, konserviranje in prodaja jajc. Kupčija z jajci je v naših krajih precej razvita, a žalibog je šel in še gre glavni dobiček za to eksportno blago v tuje roke. Tozadevno organizirano kupčijo ima po večini v rokah tvrčka Supanz, ki je tega blaga izvozila velikanske množine iz naših krajev. Statistika govori, da samo leta 1908-za 14.200.000 K. Ta izvoz mora priti vnaše narodne roke in to se da najlažje napraviti, če mlekarne prevzamejo zbiranje in konserviranje jajc v svoje roke, kar jim bo gotovo precejšnja finančna opora. Vsaka moderna mlekarna ima hladilne naprave, ki so za konserviranje jajc neobhodno potrebne in ki se dajo z malimi stroški tozadevno prirediti. S tem se bo začelo pospeševati perutninarstvo, ki za nas tudi ni ravno malega pomena.

Toliko o mlekarstvu, ki boče pri nas s časom igralo precejšnjo vlogo, če se bomo zavedali, da nam zamore edino hlev in živinoreja donášati trajnega dobička.

(Dalje prihodnjč.)

»Verujem, od najinih sotrpinov te ne bo nobeden zatožil, akoravno bi te videl. Toda Majer in njegov zvesti sluga Thaler sta bržkone spala cel dan, ker ju nisem še nič videl. Sedaj ponoči bosta pa vohala okrog nas kakor psa.

»Ne, ne, stric! Če je stotnik tudi pokonci, se ga sedaj ni bati. On se gotovo mudi v svojem šotoru, pije šampanjca in puši fine cigarete. Korporal Thaler mu pa streže. Stric, jaz bom umrl od lakote, jaz grem, dovoli mi!»

Hren je premišljal . . .

»Pojdi Peter v božjem imenu! Tudi jaz sem lačen do smrti. Morda se ti pa le posreči in dvoje življenj bo za enkrat rešenih.«

Le par trenutkov je trebalo in urni Koželj se je že vrnil s hlebom kislega, že nekoliko plesnjivega komisa. Prelomil ga je na dvoje in polovico pomolil Hrenu.

O kako strastno sta sestradana možaka ugriznila v trdi, plesnjivi komis . . .

Nedaleč od njiju nekaj zašumi.

— Kaj je to?

— Kot bi vzrasel iz tal, pojavi se pred njima — o gorje — stotnik Majer in takoj za njim korporal Thaler.

»Prokleti pes slovenski,« zarjove stotnik divje, »tu imaš plačilo za svoje tatinsko dejanje!«

V stotnikovi roki se je zasvetil revolver, počil se strel in mladenič Koželj je že ležal mrtev s prestreljeno glavo.

Hren se je komaj zavedel, kaj se pravzaprav godi. A takoj se je spomnil svoje ljube dece. Padel je pred stotnika na kolena, povzdignil svoji suhi roki kakor k molitvi ter milo in presunljivo zaječal:

»Mogočni gospod in zapovednik moj, prosim vas lepo, prizanesite mi! Bila sva tako lačna. Usmilite se mojih sedmerih otročičev in pustite jim očeta! Prosim, odpušite . . .«

Dalje Hren ni imel več časa prositi.

»Pogini, stari tatinski pes slovenski, ha, ha,« zakrohotal se je zverinski stotnik in ustrelil.

— Hren se je valjal v krvi . . .

— A to pot stotnik ni dobro zadel. Dočim je bil mladi Koželj na mah mrtev, zvijal se je nesrečni Hren v groznih bolečinah. Iz senc mu je vrela kri.

»Mo - ji otro - ci,« čulo se je komaj slišno izza njegovih pobledele ustnic.

— Zdajci je pristopil korporal Thaler in zadal nesrečnežu še en strel v srce . . .

Oj ti mogočni Bog, o katerem nam vtepajo v glavo, da si neskončno pravičen, ki kaznuješ vse hudo, kje si, da ne udariš? In ti, kosmati hudič, ki potegneš slehernega ubijalca v peklensko brezno, kje se mudiš?

Teden pozneje je bilo brati po vseh avstrijskih časopisih:

Povišanje. Radi velikih vojnih zaslug in radi občudovanja vredne energije, je bil te dni stotnik Majer povišan v majorja. Obenem je bil povišan tudi njegov zvesti sluga Thaler. Imenovan je narednikom.

Dvomil boš, častiti bralec, da li je bilo tako grozodejstvo sploh mogoče. In vendar ti pritrjujejo še živeče priče:

Da, ta strašni zločin se je vršil pred našimi očmi, v času, ko nas je tiščala k tlom zverinska mačeha — katoliška Avstrija.

Dr. Iv. S.:

Nekaj o davkih.

II.

Država je največje podjetje, a slab gospodar.

Vsako podjetje rabi delavcev, ki jih mora plačati. Podjetje ima torej stroške in ako hoče bankrotirati, si mora zagotoviti dohodke.

Tudi država ni nič drugega kot nekako podjetje. Ona združuje z državno organizacijo pod svojim okriljem večje ali manjše število ljudi gotovega ozemlja ter ima skrbeti za varnost teh ljudi na zunaj in znotraj državnega ozemlja, za njih skupen blagobit in procvit ter ugled pred svetom. Država je brezdvomno največje podjetje v državi in ima zato tudi največje stroške.

Odkod naj jemlje to podjetje sredstev, da pokrije stroške, ker podjetje samo — skrb za blagostanje drugih — ničesar ne donaja?

To je le na dva načina mogoče: ali vodi država poleg svoje državne naloge tudi druga podjetja, ki ji donajajo toliko dobička, da pokrije stroške celokupnega svojega delovanja ali pa zahteva nekako odškodnino za svoje delovanje od tistih, ki imajo od nje koristi, to je od državljanov.

Država je priznana slab gospodar. Iz enostavnega vzroka, da za tuje nihče tako ne skrbi kot za svoje — uradnik ali sluga vrši delo po predpisih in določenih urah, potegne ob koncu meseca plačo, ki se zvišuje po službenih letih in ne po pridnosti. Tudi najvišji predstavnik države, pa se imenuje prezident, cesar ali kralj, ne dela za se, ampak le za državo — manjka torej prave gonilne moči — najvišje lastne koristi. Za primer naj navedem le en slučaj: šeststotisoč hektarjev prvovrstnih srbskih državnih gozdov ni dajalo pred vojno državi niti pol milijona dohodkov, devetstotisoč hektarjev srednjevrstnih gozdov, ki so v zasebni lasti na slovenskem ozemlju, je donajalo nad 20 milijonov. Baš pri tem vprašanju, ali naj država vsa podjetja in dobrine vzame v lastno roko in jih potem enakomerno razdeljuje med državljanje, ali pa naj se pridobivanje in podjetništvo prepusti prosto državljanom po njih veselju in talentu, baš tu se loči dvoje nad vse važnih svetovnih naziranj: socialisti in socializem zahtevajo odpravo zasebne lasti in poddržavljenje vsega, tako da bi bili vsi državljanje ne samo politično enaki kot doslej, ampak tudi gospodarsko — v tem slučaju bi bili seveda res enaki, namreč vsi brez premoženja, berače bi država vse imela! — liberalci in liberalizem (beseda pride od latinske besede liberalis, prost, svoboden, darežljiv), pa zahtevajo prostost v gospodarskih vprašanjih, češ, naj se talent vsakega posameznika svobodno razvije in s prosto konkurenco med seboj bodo že držali ravnotežje v cenah. Moderna država se je odločila v jedru za liberalizem ter prevzela v svojo upravo le tista gospodarska podjetja, ki služijo pretežni koristi vseh, to pa iz namena, da ne bi kdo nje in njenih državljanov preveč izkoriščal. Taka podjetja so: pošta, brozjav, telefon, železnice. Da pa da tudi socialistom nekaj prav, sebi pa osigura lepe dohodke, si je pridržala tudi izključno in edino pridobivanje in razprodajo gotovih predmetov, kar se imenuje monopol. stara Avstrija na pr. tobak in sol, Rusija tudi žganje ter vžigalice itd.

(Dalje prihodnjč.)

Gospodarstvo.

Zaklano kuretino je najbolje odpreti in osnažiti šele, ko se je popolnoma ohladila, ker se mastni deli lažje izločijo, če so se strdili. Posebno je treba to upoštevati, kadar zakoljemo pitano gos ali purana. Če se žival razreže in opere še gorka, izgubi se namreč mnogo maščobe. Da se meso dolgo in dobro ohrani, je dobro žival izčistiti na prav mrzlem kraju.

Kdaj je najboljšo skopiti mlade prašičke? Najboljše je, ko so prašički stari tri do pet tednov. Dobro je, če se pustijo po akop-

ljenju še nekoliko dni pri materi. Delo je opraviti nekoliko ur potem, ko so se prašički napitali.

Kako naj se ravna s konji, da se ne prehlade. Marsikateri konj bi se ne prehladil, ako bi se nekoliko bolj pazilo nanj, ko se je močno segrel in spotil ali pa se zmočil na dežju. Če se je pripetilo konju kaj takega, sname naj se takoj oprava ko je prišel domov in naj se ga dodobra obrilje s slamnatimi povezki. Ako se pušči, da se moker konj sam ob sebi osuši, se luža, obstoječa iz prahu in vode, na konjski koži presuši in zamaši kožne pore ali rupice. Posebno pri konjih, ki se hitro spote, se nabere o toplem in suhem vremenu na koži mnogo nesnage, ki se potem zlepi skupaj. Ako se ta mokra nesnaga ali luža odstrani z ribanjem takoj, ko se je konj vrnil z dela ali s poti, je pozneje veliko lažje očistiti konja tudi s štrigljenjem in ščetjo. Predno se pelje spotenega ali mokrega konja v hlev, naj se zapre vsaj nekatera okna tako, da ne bo stal konj na prepihu.

Če se poškoduje lubad sadnega drevesa, ali če se mu zalomi veja, dobi drevo lahko raka. To bolezen je silno težko odpraviti, zato je treba ranjeno drevo skrbno negovati. Vsaka najmanjša rana na drevesu se mora takoj zamazati. Gnoj od goveda, pomešan z ilovico, je najboljšje mazilo za drevesne rane.

Ko odrabiš vinsko posodo, ne zavali jo v kak kot ali na dež, marveč najprej jo z vodo očisti, potem pa odcedi. Ko ni več posoda mokra, deni jo na svoje mesto ter zakadi z žveplenim dimom in zabij. To kajenje ponavljaš potem večkrat (vsaka dva meseca). Ko posodo zopet rabiš, jo moraš s krtačo dobro izmiti, sicer dobi vino duh po žveplu. Tako shranjevanje je jako priporočljivo. Če ne rabiš žvepla, moraš sod dobro posušiti, ker se ga prime v nasprotnem slučaju plesen. Najboljše ga je sušiti v kaki lopi, torej ne na solncu. Predno pa ga rabiš, ga moraš iznova oviniti, kar je z velikim delom v zvezi, sicer dobi vino duh po suhem sodu, ki se težko odpravi. Pazi torej na vinsko posodo, da se ti ne bo treba prihodnje leto kesati.

Tehnika. Trgovina in industrija.

Načrt za tehniko v Ljubljani.

Deželna vlada za Slovenijo je sprejela na 91. seji dne 26. aprila 1919 nastopni načrt o ustanovitvi začasnega tehniško - visokošolskega tečaja v Ljubljani:

1. Da zamorejo absolventi srednjih šol započeti študije tehniške smeri, se ustanovi v Ljubljani začasno tehniško - visokošolski tečaj za gradbeno, strojno - elektrotehniško, rudarsko in zemljemersko stroko.

2. Začasno tehniško - visokošolski tečaj izvrši v mesecih maj - november 1919 poduk 1. in 2. izrednega semestra 1. letnika v zmislu učnih načrtov beogradske tehniške fakultete in tehniških visokih šol na ozemlju nekdanje Avstrije.

Po možnosti se vršijo na tečaju istočasno tudi pomožni kurzi v prid slušateljem višjih letnikov.

3. Vodstvo in uprava začasnega tehniško - visokošolskega tečaja se poveri Kuratoriju za začasni tehniško - visokošolski tečaj v Ljubljani, ki se sestavi tako - le:

a) načelnik in njegov namestnik, ki jih imenuje deželna vlada za Slovenijo;

b) štirje zastopniki učiteljskega kolegija, ki jih imenuje učiteljski zbor po enega za stroko gradbeno, strojno - elektrotehniško, rudarsko in zemljemersko;

c) dva zastopnika »Društva inženirjev v Ljubljani«, ki jih imenuje društvo izmed delegatov v »vseučiliški komisiji« v Ljubljani;

d) en zastopnik »Društva slovenskih geometrov« v Ljubljani, ki ga imenuje društvo.

4. Kuratorij prevzame vse posle, kolikor se tičejo vodstva in ureditve začasnega tehniško - visokošolskega tečaja, ki ga zastopa napram javnosti in varuje njegov ugled. Skrbi za izvršitev poduka in nameščenja pomožnega osebja.

Kuratorij deluje v skupnih sejah, ki so sklepčne ob navzočnosti polovice članov in sklepa z večino glasov.

Poslovni red si določi kuratorij sam.

5. V začasni tehniško - visokošolski tečaj se sprejemajo kot redni slušatelji absolventi srednjih šol (gimnazije, realke, realne gimnazije) obojega spola, ki se izkažejo z zrelostnimi izpričevali in so pristojni v kraljestvo Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Kot izredni slušatelji se morejo sprejeti državljani, ki so dovršili 17. leto in se izkažejo s primerno predizobrazbo.

6. Učne moči so honorirani docenti, tehniški učitelji in lektorji, ki jih pokliče na predlog vseučiliške komisije deželna vlada. Konštruktorje, asistente in pomožno osebje pa pokliče na predlog kuratorija.

7. Stroške za začasni tehniško - visokošolski tečaj krije deželna vlada za Slovenijo iz vseučiliškega fonda.

Vodna zveza med Savo in Dravo. Nekateri premožni Jugoslovani v Ameriki, med njimi znani argentinski stokratni milijonar, zaveden Hrvat Mihanović, pripravljajo načrt za spojitev Save z Dravo po velikem kanalu pri Zaporešču. Po novem kanalu bi mogle pluti velike ladje, kakor tudi po Savi do Zid. mostu in po Dravi do Beljaka.

Jugoslovanska industrija za motorje v Zagrebu. Pod vodstvom zagrebške industrijalne banke se je nedavno ustanovila »Jugoslovanska industrija motorov« z glavnico 1 milijon kron. Novo podjetje bo ustanovljalo strojne delavnice, izdelovalo bo motorne in električne stroje, motorna vozila ter prevzame tudi popravila. Nadalje bo prevzemala vsa dela, ki spadajo v strojno in električno industrijo. Društvo bo tudi prevzelo redne zveze z motornimi voznjaki za osebni in blagovni promet.

Kdo sme izvrševati elektrotehnična dela? Povsod se opaža zanimanje za elektrotehnične naprave, posebno glede razsvetljave, ker druge luči ni. To razpoloženje izrabljajo osebe, ki nimajo za to ne koncesije, ne potrebne strokovne izobrazbe. Za taka dela se smejo sprejemati edino osebe, ki imajo za to oblastveno dovoljenje. Neupravičene izvrševalce tega obrta bodo obrtne oblasti strogo zasledovale.

Zobčasta železnica iz Zagreba čez Sleme, Krapinske toplice do Rogaške Slatine. Za tako podjetje zbirajo Hrvatje v Ameriki, posebno legijonarji velike svote.

Novo tovarne v Zagrebu. Zagrebškemu magistratu je bilo zadnje čase predloženih 20 prošenj za ustanovitev večjih tovaren. Pri nekaterih teh tovaren bo udeležen tudi angleški kapital.

Sladkorne tovarne v Jugoslaviji so pričele živahno delovati, tako da je pričakovati, da bomo kmalu preskrbljeni z lastnim sladkorjem.

Izmenjava blaga med Nemško Avstrijo in Češko. Sporazumno s trgovinskim ministrom osnujejo češke banke kontrolno zvezo za uvoz in izvoz blaga med obema državama. Na Dunaju se ustanovi v ta namen podružnica pod vodstvom ondotnih čeških bank.

Blago iz Zedinjenih držav Amerike. Velika ameriška izvozna tvrdka Gross Trading Company ima neizmerne zaloge raznovrstnega blaga ter išče tudi za Jugoslavijo sposobne in solidne zastopnike.

Za obnovitev in pomnožitev francoske trgovske mornarice je dovolilo ministristvo dve milijardi frankov. Ali mislimo v Jugoslaviji na trgovsko brodovje za srečni slučaj, da nam Italijan ne požre Jadrana?

Parobrodna zveza med Marseillom in Dubrovnikom, ozir. Reko. Trgovska posredovalnica naše države v Marsailu (Francija) se je sporazumela z neko ondotno francosko parobrodno družbo za prevoz blaga iz Marsailla v Dubrovnik in na Reko ter nazaj, ako se prijavi zadostna množina.

Ameriško blago za Jugoslavijo. V Solun je prispela velikanska množina raznega bla-

ga iz Amerike, zlasti mnogo je blaga za obleke, platna, čevljev, moke in masti.

Dopisi.

Iz Želimelj. (Spomini na razupiti shod). Ker se druge krajevne organizacije oglašajo v naših listih, smo se tudi mi odločili za nekaj stavkov. Upamo, da nas ne bodo obojajali zaradi neokretnih izrazov. Mi kmetje se danes še nemoremo meriti glede dopisovanja z izobraznimi ljudmi. Da bode tudi v tem oziru sčasoma kaj napredovali, smo na hodu JDS predlagali, da naj nam strankin odbor posreduje za zgradbo nove ljudske šole na Golem. Predlaganih je bilo še par drugih stvari. Naše kmetovalce veseli, da tudi kmetska beseda pride kaj v poštev. Zanimajo se za organizacijo prav marljivo, ker vsak se zaveda, da v slogi je moč. Tudi napredek je že lep. Članov je že prav lepo število. Vse bi bilo šlo mirno naprej, da ni bil tisti nesrečni shod K. Z. označen v Želimljah, ki imajo sedaj časopisi toliko opravila z njim. Srce nas že boli, ko povsod beremo zbadljive besede. Ko bi bilo vsaj nekaj resnice v tem, bi mi imeli laglje vest, akoravno smo bili psovani z najgršimi besedami. Take laži in psokve kot so bile zagnane v nas, premorejo le katoliški listi, oziroma njih pristaši. »Slovenec« je napadel nas v dveh člankih, kakor bi bili samo naši pristaši na shodu. Dotični gospodje naj dobro premislijo, koliko jih je bilo in kje so bili. Ali smo bili mogoče samo Golani JDS na shodu? Menim, da ne. Golanov je bilo komaj tretjina tistih ljudi, ki jih je »Slovenec« poročeval. Imenoval »dve desetorici«. Radi bi mi vedeli, kje je bila druga desetorica in tisti polkrog. Kakih 40 možakov in fantov je stal na levi strani, posredi je bil prostor, na desni skoro same ženske. Kako more trditi, da so ravno naši pristaši »tolovaji«? Lahko dokažemo, da ni izvirjal tepež, oziristo preganjanje od naših pristašev. Gospod župnik Erjavac naj malo pomisli nazaj. Bil je v vojnem času merodajna oseba pri aprovizaciji. Izpraša naj si svojo vest, če je mogoče komu kaj preveč koristil, oziroma škodil? Ni izključeno, da ni kdo porabil prilike, če se je čutil kaj prizadetega in se mu je zahvalil za kako dobroto. Pri takih stvareh, kakor je aprovizacija, si tudi pošten človek nakoplje svoje sovražnike. Pred vsem pa kaže »Slovenec« pristaše VSL popolnoma nedolžne, zmerja samo našo stranko s »tolovaji«. Zakaž ni tudi povedal, med katere roko-delce spada župnik, ki je prvi začel ljudi s pestjo suvati. Kam spadata ona dva njegova pristaša, katerih eden je pomagal župniku suvati, drugi pa je od drevesa odlomil 2 m dolg kol ter ga vihtel nad ljudmi, da so nekateri zbežali na drugo stran šole? Naj tudi pred svojim pragom kaj pometejo!

Prečina. V Dolenji Straži je umrl 26. aprila 52letni posestnik Jože Glavan. Bil je vedno rahlega zdravja, a vojaški naporji zadnjih let so ga popolnoma uničili. Taka je bila pač usoda premnogih Slovencev v nesrečni Habsburški državi. Pokojnik je bil vrl član naše organizacije in splošno priljubljen. Zapušča ženo in več nepreskrbljenih otrok. Bodi mu zemljica lahka! Ostalim naše iskreno sožalje.

V nedeljo 4. t. m. je zborovala tukajšnja krajevna organizacija JDS. Zborovalci so sklenili pozvati vodstvo JDS, naj izposluje pri vladi, da se razdeli primeren del knezovih gozdov ter hmeljniški gozd, ki leži v naši občini, med tiste kmete, ki nimajo svojih gozdov. Istotako naj se razdele proti primernemu odplačilu njive in travniki graščine Zalog (Breitenau) med domačine. Lastnik graščine je Nemeč Pavel (pl.) Langer. Ta družina ima še 3 druge graščine. Vse travnike in skoraj vse njive veleposestva Zalog oddajajo v najem kmetom proti najemnini in proti tlaki. Kmetje so navezani

na to srednjeveško navado, ker jim primanjkuje zemljišč. Zato pa zahtevamo: Zemljo kmetu, ki jo obdeluje! — Na zborovanju se je razpravljalo še o drugih važnejših gospodarskih potrebah.

Politični pregled.

Jugoslavija.

Regent Aleksander pride v Ljubljano šele po sklenjenem miru.

Vojvoda Mišić, vrhovni general naše skupne vojske, je bil nedavno mimogrede v Ljubljani in na Bledu ter je odnesel najlepše vtiske.

Za pravično rešitev naših mej je manifestiralo Narodno predstavništvo v svoji prvi povelikonočni seji v Beogradu zadnjo sredo.

Odbor za zemljiško preosnovo (agrarno reformo) v Beogradu bo še ta teden končal svoje delo.

V slavonskih mlinih je na tisoče moke v zalogi. Mestno poveljstvo v Osjeku je stavilo te zaloge pod nadzorstvo.

Ruski ujetniki se vrnejo domov iz Hrvaške in Bosne. Tako je odredilo vrhovno srbsko poveljstvo. Kdaj pa dobimo svoje ljudi iz Rusije?

Tujci v Jugoslaviji ne dobijo državljanstva. Ministrski svet je sklenil, da se o takih prošnjah sploh ne razpravlja.

Jugoslovanska akademija v Zagrebu (umetniški oddelek) je imenovala ravnatelja Glasbene Matice v Ljubljani g. M. Hubada za svojega častnega člana.

Angleški in francoski časnikarji v Jugoslaviji. Nedavno so potovali po Dalmaciji uredniki in dopisniki uglednih angleških in francoskih časopisov. Izjavili so, da so se sami prepričali, da živi na jugu Reke samo naš jugoslovanski rod. Obljubili so, da bodo v tem smislu tudi poučili angleško in francosko javnost.

Beogradsko vseučilišče je bilo slovesno odprto dne 1. t. m.

Iz Bosne izganjajo tujce. Bosanska deželna vlada je sklenila, da izžene preko mej Jugoslavije vse tiste »kulturonosce«, ki jih je spravila v deželo bivša avstro-ograska uprava, a danes še vedno javno ali tajno rujejo proti kraljevini SHS.

Bolgari se gibljejo. Bolgari se sumljivo zbirajo na raznih točkah svojih mej. Njihovi komitaši vznemirjajo celo Makedonijo. Francoski časopisi pozivajo, da je treba Bolgarijo razorožiti, ker ima izredno mnogo orožja in streljiva.

Skoč dr. Mahnič je popolnoma svoboden v kapucinskem samostanu Frascatti pri Rimu.

Angleška gospodarska misija v Dubrovniku razpravlja o trgovskih stikih z dalmatinskimi zastopniki trgovsko-obrtne zbornice, pomorstva, bank, trgovine in industrije.

Za brezposelne v Dalmaciji je nakazala pokrajinska vlada 1.470.000 K.

Za popravilo porušenega Beograda je določil ministrski svet 11 milijonov dinarjev. Iz te svote se zgradi parlament, razstavni paviljon in kakih 200 stanovanj.

Slavija.

Pet vlakov hrane prihaja vsaki dan v Prago iz Italije. Prehrana je sedaj na Češkem dobro urejena.

Anglija še vedno priznava črnogorskega kralja Nikito ter noče pripoznati združitve Črne gore s Srbijo.

Meja med Čehoslovaško in Rumunijo se je potegnila tako, da so ločeni ruski in ogrski boljševiki.

Ostali svet.

Tudi Belgija zapusti mirovno konferenco, ako se ji dane obljube ne izpolnijo.

Italijanski mirovni delegatje so se zopet vrnili v Pariz še preden so dobili povabilo. Odpotovanje je bila torej zgolj komedija. Le zakasnitev pogajanj so zakrivali.

Nemčija odpokliče svoje mirovne odposlanece iz Pariza. Vrnejo se šele tedaj, ko bo vse pripravljeno za pogajanja.

Komunistična vlada v Budapešti ima pripravljene zrakoplove, da v kritičnem trenutku pobegne k ruskim boljševikom.

Avstriji in Ogrji na mirovni konferenci v Parizu. Prihod teh delegatov se pričakuje na dan 14. t. m. Razpravljanje ž njimi bo kratko. Združitve Nemčije z Avstrijo bo v avstrijski pogodbi izrecno prepovedana.

Avstrija se ne sme združiti z Nemčijo. Antanta je sklenila, da se napravi iz Nemške Avstrije nevtralna republika pod vrhovnim vodstvom zveze narodov. Novi republikli se izrecno prepove, da se ne sme zvezati ali na kakršenkoli način spojiti z Nemčijo.

Mirovna pogodba z Nemčijo je že dotiskana ter se predloži te dni nemškimi odposlancem. Pogodba obsega 350 strani. V njej se zahteva, da se mora Nemčija odpovedati vsem pravicam do luksenburških železnic.

Amerika odpokliče vse svoje vojaštvo iz Evrope, kakor hitro bo podpisana mirovna pogodba.

Švica preplavljena s tujim denarjem. Iz Nemčije in bivše Avstrije je prišlo v Švico toliko denarja, da banke ne vedo kam z njim. Baje že imajo banke takega denarja 35 milijard.

Politične vesti.

Čehi za Jugoslovane. Praški češki časopisi se zadnje čase živahno zanimajo za jugoslovansko vprašanje. »Narodni Listy« pišejo pod naslovom »Zvestoba za zvestobo«, da so ohlajenost, ki je zavladovala zadnje čase med Čehi in Jugoslovani, zakrivali skupni sovražniki obeh narodov. List naglašuje potrebo tesnih vezi med obeh narodnostima, posebno potom časopisja Narodno socijalno glasilo »Češke Slovo« ima daljšo razpravo o Reki, brani pri tem naše stališče ter očita Italijanom, da so se vsedli pred tujo hišo, iz katere ne puste iti lastniku Tudi »Pravo Lidu« naglašuje, da imajo Čehi največji interes na tem, da postane Reka jugoslovansko pristanišče, ker z Jugoslovani hočejo živeti Čehi v najožjih gospodarskih odnošajih. — Dne 27. m. m. je priredilo Sokolstvo v Pragi koncert na korist srbski siročadi. Koncert pa se je nazadnje spremenil v mogočno proslavo češko-jugoslovanskega bratstva. Koncertu je prisostvoval tudi predsednik republike dr. T. Masaryk. Dne 3. t. m. je priredilo češko ženstvo v Pragi veliko zborovanje proti krivični rešitvi jugoslovanskega vprašanja, zlasti zaradi Gorice in Reke. Ugovor so brzojavile zborovalke tudi v Pariz.

V Beogradu prav pridno delujejo na agrarni reformi, na izboljšanju kmetijskega stanu. Upamo, da se bo v resnici tudi kmalu izvršilo vse to, kar tam doli sklepajo. Gorje vam, ako kmete opeharite! Dolžnost vas vseh, katerim smo dali pri zadnjih volitvah v pokojni Avstriji svoje glasove je, da resno in vsestranko premislite, predno spremembe potanejo zakon.

Ven z Židi in Madžari! Kar so bili (in so deloma še!) med nami nemški in nemčurški uradniki, to so bili za naše brate v Medjimurju Madžari, madžaroni in Židje. Tam so začeli sedaj temeljito čistiti. Iz Čakovca so nedavno odpeljali celi vlak takih pijavk v Madžarijo. Sploh ne dovolijo več tujcem nobene trgovine, gostilne ali kavarne. — Medjimurci imajo dobro urejevan novi svoj tednik »Medjimurske novine«, ki izhajajo v Čakovcu. Tam so nedavno otvorili hrvaško učiteljske, katerega ravnatelj dr. S. Čajkovac je obenem tudi urednik imenovanega časnika. Ustanovil se je tudi »Jugoslavenski Sokol« z velikimi svečanostmi.

Nemci in Italijani so kar naenkrat postali veliki prijatelji, ko se gre za to, kako bi raztrgali nas Slovence in nas odločili iz Jugoslavije. Dobro vedo, da smo mi Slovenci majhen narodič, in da nas bodo potem, če ne

bomo združeni v Jugoslaviji, lažje gospodar sko vladali. Nemci bi radi preko nas segli s svojimi rokami do morja, Lahji pa bi zopet radi preko nas vozili svoje blago Nemcem. — Na Dunaji se Nemci in Lahji pogovarjajo o tem, da bi mi Slovenci ne prišli v jugoslovansko državo, ampak kot posebna, majhna državica pod nemško-avstrijsko republiko. No, če se to zgodi, potem pa kar križ naredimo. Z ene strani nas bo stiskal Lah, z druge Nemec in čez par let bomo kar v procesijah hodili po svetu za delom in kruhom. — Nemci in Lahji se nam bodo pa smejali.

Madžari nam priznavajo Prekmurje in Medjimurje. V imenu madžarske komunistične vlade je njen minister za zunanje zadeve Bela Kun dne 1. t. m. razposlal sledečo brezlično brzojavko: »Vsem delavskim strankam sveta! Mi smo danes odposlali čehoslovaški, jugoslovanski in romunski vladi nastopno noto: Gospod predsednik! V imenu ogrske revolucionarne vlade svetov mi je čast Vam izjaviti, da pripoznavamo brez pridržka vse narodne zahteve glede zemlje, ki jo zahtevate. Vi utemeljujete te zahteve s tem, da hočete napraviti konec tisočletnemu hlapčevanju, ki so ga izvrševali madžarski mogočnejši napram Vašim sorojakom. Vi trdite, da ste to storili na korist in po volji teh vaših slojev. Prejšnja vlada ni priznala teh predlogov ter je vztrajala na takozvanem zgodovinskem pravu, ki je pravico za nadaljno tlačenje izvajala od prejšnjega tlačenja. Mi smo prvi dan ob nastopu vlade opustili to načelo, mi smo ponovno slovesno izjavili, da ne stojimo na načelu nedotakljivosti ozemlja in Vam vsled tega tudi s tem neposredno izjavljamo, da pripoznavamo brez pridržka vse Vaše zemeljske in narodne zahteve.« — Te ponudbe pa najbrž ni smatrati za odkritosrčno. Madžarska boljševiška vlada je prišla v hudo zagato, ker prodirajo proti osrčju dežele čehoslovaške in romunske čete. Bela Kun je skoraj gotovo hotel doseči, da se prodiranje ustavi, da se začno pogajanja zaradi mej, a med tem bi se komunisti ojačili. Sicer pa prihajajo poročila, da je ta madžarska vlada že odletela.

Občinske volitve na Dunaju so donesle sledeči uspeh: 99 soc demokratov, 50 krščanskih socialcev, 9 Čehov, 3 nemški nacionalci, 2 Žida in 1 liberalec. Ker je bilo tudi pri volitvah v deželno zbornico podobno razmerje glasov, bodo v obeh korporacijah zavladovali soc demokratje, ki dobe torej dež. glavarja, župana in oba podžupana.

Prepir med Amerikanci in Lahji se še ni polegel. Vsi laški časopisi se silno hudujejo nad Wilsonom. Očitajo mu vse mogoče reči: da je preveč udan besedam Jugoslovancem, da pridiga o samoodločbi narodov samo Italijanom, drugim pa ne. To početje Lahov zelo dobro pokaže njih značaj in njih nenasitno pohlepnost, kajti Wilson jim odreka samo Reko in Dalmacijo, prizna jim pa Trst, Gorico in za vsako mesto še precej zaledja. Do danes še ni jasno, ali se bodo Italijani vrnili v Pariz k mirovnemu posvetu ali ne. Povabili so jih.

Tajne vezi med Italijo in Nemci. Neki italijanski politik je izjavil po poročevalcu »N. Fr. Presse«, da bo Italija podpirala pravice in zahteve Nemške Avstrije napram Jugoslaviji. Italijanskemu vplivu v Parizu se bodo morali Nemci zahvaliti, ako dobe železnico Maribor - Beljak ter mesto Maribor, Radgono in morda celo Ptuj. Tudi se bo Italija na mirovni konferenci zavzela za to, da dobi Nemška Avstrija direktno železniško zvezo z Italijo tako preko Pontebe, poglavito pa preko Jesenic. (Italijani pa so res velikodušni in radodarni s — tujo lastnino!)

Vstaja na Portugalskem je bila pripravljena za prve dni tega tedna. Vlada pa je o tem pravi čas zvedela ter dala pozareti in odpeljati v prognanstvo glavne zartotnike.

Zopet napad na Clemenceauja. Danes še vedno mogočni francoski ministrski predsednik Clemenceau ima med svojimi rojaki pač mnogo sovražnikov. Ni še dolgo, kar ga je napadalec ranil, a te dni so zopet

prijeli blizu njegovega stanovanja nekega mladeniča, pri katerem so dobili bodalo ter je tudi sam priznal, da je nameraval predsednika umoriti.

Za prvo naše državno posojilo je dovolil zagrebški občinski svet 5 milijonov kron.

— **Konec boljševizma.** Lloyd George, angleški ministrski predsednik, je izjavil, da so boljševizmu dnevi šteti. Z Ogrsko bo antanta kmalu gotova, potem pa pride na vrsto Rusija. Antanta hoče uničiti boljševizem z gospodarsko obkolitvijo. Mednarodno delavstvo se tudi že iztrezuje, ker vplivajo nanj svarilno dogodki v Monakovem in na Ogrskem.

— **Španski parlament je razpuščen.** Nove volitve bodo prvo nedeljo meseca junija.

Tedenske vesti.

Važna izjava načelstva JDS. glede dogodkov na Koroškem. Načelstvo Jugoslovanske demokratske stranke je v svoji seji dne 6. maja 1919 pod predsedstvom načelnika dr. Tavčarja razpravljalo na podlagi poročila svojega člana dr. Gregorja Žerjava o dogodkih na Koroškem in prišlo do zaključka, da odločno odklanja vsako odgovornost za začetek in potek teh dogodkov in pričakuje, da bo točna preiskava dognala krivce in jih privedla h kazni. — V tem resnem trenutku pa pozivlja vso javnost in zlasti vse somišljenike, da vsi store svojo dolžnost nájpram narodu in državi, da rešimo ogrožene meje.

— **Poziv k šesttedenskim orožnim vajam.** Naše vojno ministrstvo je poklicalo k šesttedenskim orožnim vajam v letih 1890 do 1894 rojene moške, in sicer l. 1893 in 1894 rojene na dan 7. t. m., letnika 1891 in 1892 na dan 10. t. m., letnik 1890 pa na dan 12. t. m. Na prošnje za oprostitev se ne ozira. Oproščeni so le železničari, poštni uslužbenci, rudarji, dijaki visokih in srednjih šol ter stalni vojni invalidi.

Nova krajevna organizacija JDS se je ustanovila v Temenici v litijskem okraju ter si izvolila sledeči odbor: predsednik Jos. Grabljevec, župan in posestnik, tajnik in blagajnik Fr. Fajdiga; odborniki Janez Ilovár, Rezika Ilovár in Ign. Fortuna.

Nove krajevne organizacije JDS. na Štajerskem. Zadnje čase so se osnovala sledeče nove krajevne organizacije: 1.) Krčevina-Leitersberg pri Mariboru (predsednik Rud. Pust, vojni mojster; podpredsednik I. Pečar, poštni uradnik; tajnik Srb, posestnik; blagajnik Žabkar, sprevodnik); 2.) Križevci pri Ljutomeru (predsednik Ant. Vrabl, posestnik; namestnik Vid Magdič, posestnik v Ključarovcih; tajnik Fr. Skuhala, posestnik; blagajnik Iv. Peršak, posestnik v Iljaševcih); 3.) Hoče pri Mariboru (predsednik Fr. Borko, postajenačelnik; namestnik Fr. Vodenič, železniški uradnik in posestnik; tajnik Alb. Golob, postajni odpravitelj; blagajničarka ga. Milica Rojkova); 4.) Bučevci pri Ljutomeru; 5.) Slivnica pri Mariboru.

Shod JDS. v Škofljici. Pretečeno nedeljo se je vršil v Škofljici pri Ogorelcu dobro obiskan shod Jugoslovanske demokratske stranke. Shodu je predsedoval g. Vinko Ogorelec ml. O trenutnem notranjem in zunanjem položaju je poročal g. dr. Lovrenčič. Govornik je povdarjal resnobo časa ter pozival navzoče, naj ohranijo mirno kri ter vzdržijo strogi red, ne samo kot državljani, temveč tudi kot pristaši stranke. Med debato se je sprožilo več perečih vprašanj, posebno se je naglašala splošna želja ljudstva, da se takoj zopet otvori cesta, ki veže Barje z državno cesto. Razpravljalo se je tudi o pristanskem in neupravičenem obdavčenju kmečkih slojev in o izplačevanju ameriških podpor. Zborovalci so zahtevali trdnejšo organizacijo kmečkih koristi in primerno število kmečkih zastopnikov v izvrševalnem odboru. Končno se je izrazila želja, naj se priredi kmalu shod v Želimljah.

Zalostni dogodki na Koroškem. Nemci so

že dalj časa zbirali svojo moči, da preženo naše jugoslovansko vojaštvo iz slovenskega dela dežele. — To nemško dejanje je zopet dokaz, da so Nemci kljub velikemu porazu, ki so ga doživeli, ostali stari mogočnejši. Se vedno hočejo gospodariti nad drugimi. Ker se jim pa drugi narodi postavijo veliko bolj v bran kakor mi, zato so svoje moči zbrali proti nam, ker poznajo našo slabost, da nismo enotni, trdi in neizprosni. Da se radi kregamo in samo zabavljamo, delamo pa malo! Pokazali so, kaj premore trdna volja. Zasedli so že skoro ves del slovenske koroške in njih patrolje že čepe na Karavankah in drugih obmejnih hribih. Ali se bodo tu ustavili? Ali bomo mi mirno gledali to nemško predrznost?

Nemška zverinstva na Koroškem. Ko so se morali naši dne 2. t. m. umakniti pred nemško premočjo s svojih postojank v okolici Velikovca, je nemško prebivalstvo streljalo na naše vojake iz vseh oken, s streh in skrivališč ne samo s puškami, temuč celo s strojnimi. Nemške babure pa so jih polivale s kropom. Zakaj se ni Nemce in nemčurje razorožilo v teku dolgih mesecev, kar je gospodarila naša posadka v mestu? Baje so nemške zverine umorile dve šolski sestri učiteljici C. M. šole v št. Rupertu pri Velikovcu. Vjete slovenske kmete, može in fante brez usmiljenja obešajo in streljajo.

Ustanovitev jugoslovanske kmetске zveze. V ponedeljek dne 5. maja so zborovali v Ljubljani zaupniki raznih kmetških zvez in ustanovili so Osrednjo zvezo pod imenom jugoslovanske kmetске zveze. Trdili so na tem zboru, da je že danes 50 kmetških zvez, ki štejejo skupaj 15.000 kmetov. — Same lepe besede so tu pripovedovali, kaj bodo vse naredili v kmetovo korist. Veliko dobrega so povedali, zatajili pa so popolnoma nekaj zelo važnega, namreč to, da so kmetске zveze bistven, sestaven del Vseslovenske ljudske (klerikalne) stranke. To so previdno zamolčali, ker prav dobro vedo, kako je klerikalna stranka — radi svoje velike politike — slabo zapisana na deželi. Prikrjili so celo stvar tako, da izgleda, da imajo kmetje svojo popolnoma samostojno politično stranko. Temu pa ni tako. Ista stranka, isti način politike, precej iste manire in navade — vse je ostalo. Kmet bo zopet plesal tako, kakor mu bo godlo načelstvo stranke. Jugoslovanska kmetška zveza je samo slepilo ljudem, samo pridobivanje nevednih kmetov z drugačnim limom. Na videz izgleda nekaj lepega in koristnega, v resnici pa je samo drugo ime starega. Dobro vedo, da je klerikalna stranka po deželi zrahljana, da ljudstvo polagoma uvideva, kdo je sokriv vse nesreče, vse polomije. Zato so si izbrali druge limanice — in precej jih bodo še vjeli, dokler kmet kar naenkrat ne bo izpregledal, da je zopet in zopet ogoljufan, da so glasovi, katere je oddal kmetški zvezi, pravzaprav glasovi za klerikalno stranko. Kmetški mlini meljejo počasi, pa gotovo! Tudi kmet si bo preje limanice ogledal, predno nanje sede.

Vojaški dopusti za poljedelska dela se dovoljuje moštvo do 14 dni. V prvi vrsti pridejo v poštev samostojni kmetje in roko-delci, potem kmečki sinovi in končno kmečki delavci, za katere prosi gospodar. Moštvo iz zaledja mora imeti potrdilo županstva.

— **Odlikovan naš rojak.** G. dr. K. Hinterlechner, rudarstveni svetnik in bivši načelnik geološkega državnega zavoda na Dunaju, je izvoljen za pravega člana češke akademije znanosti. Baje ga pokličejo Čehi v ravnateljstvo svojega bodočega geološkega zavoda v Prago, da uredi ta zavod.

— **Novi ravnatelj banke »Slavije« v Ljubljani** je postal g. dr. Ivan Bolé. Kakor znano, je bil dosedaj ravnatelj tega zavarovalnega zavoda g. Iv. Hribar, sedaj poslanik — minister v Pragi.

Maribor pol leta slovenski. Dne 1. maja so praznovali v Mariboru na slovesen način polletnico osvobođenja mesta. Proslava je veljala v prvi vrsti junaku tega uspeha generalu Maistru.

Nemški baron Born na Ljubelju je podpisal 200.000 kron za naše državno posojilo ter s tem priznal, da naši državi lahko celo tujec zaupa svoje premoženje.

— **Pozor na bankovce!** Naše finančno ministrstvo je propovedalo promet z bankovci, ki so žigosani na Reki z žigom »consiglio nazionale italiano.« Uvoz in promet tako žigosanega denarja se bo strogo kaznoval. Ako pa so imeli tako žigosani bankovci že poprej naš pečat, potem so dopustni. Nadalje se svari pred bankovci, na katerih so vidne sledi, da je bil naš prvotni žig izbrisan kemičnim potom ter so bili nato bankovci najbrž zlorabno znova žigosani. Baš sedaj je tudi nevarnost, da pride iz zasedenega ozemlja k nam ponarejen papirnati denar. Vsak tak slučaj je treba takoj prijaviti sodni oblasti.

Šolska poslopja za strankine prireditve. »Slovenec« je pisal pred kratkim: »Lastniki šolskih poslopij so krajni šolski sveti, ki odločajo tudi o tem, naj se li kako šolsko poslopje da v porabo za politične shode. To na znanje na tozadevna vprašanja.« Ne bomo pravnoveljavno preiskovali, ali je res lastnik šolskega poslopja krajni šolski svet, ki je navadno istoveten z župnikom, ali pa občina, ki gradi in zdržuje šole. Zgornja notica ima drug, ne baš odkrit namen. Namigniti hoče strankarskim krajnim šol. svetom, da bi delali zapreke pri prirejanju shodov nepriljubljenim strankam. Toda »Slovenec« o tem ne bo odločeval. V veljavi je sklep deželne vlade z dne 30. grudnia l. l., da so šolska poslopja vsem političnim strankam v enakem razmerju na razpolago za strankine prireditve, seve le za čas, kadar se ne vrši pouk v njih. Vsaki stranki torej zadostuje, da vrljudno sporoči krajnemu šolskemu svetu dan in uro svoje prireditve v šoli.

Ustanavljanje društev. V zadnjem času se množe slučajji, da prijavljajo ljudje ustanovitev društev po predpisih starega avstrijskega zakona o društvenem pravu z 15. novembra 1819 št. 143 drž. zak. deželni vladi za Slovenijo, dasi je ta zakon že davno razveljavljen in velja sedaj naredba Narodne vlade SHS v Ljubljani št. 134 z dne 25. novembra 1918, Uradni list št. 14. Določbe te naredbe se glase: § 2. Društvo mora ustanovitev, pravila in sedež društva, dalje člane vodstva tekom treh dni naznaniti pristojni oblasti. Enako je naznaniti vsakokratno izpremembo teh okolnosti. § 5. Pristojna oblast je okrajno glavarstvo, v mestih z lastnim statutom magistrat. (Tam kjer je v mestu policijsko ravnateljstvo, pa to). § 6. Vse vloge društva so proste kolka. Občinstvo se opozarja na to naredbo, da se drži in tako izogne časovnim zamudam in nepotrebnim stroškom.

— **Za naše železničarje.** Ravnateljstvo srbskih železnic je zahtevalo od finančnega ministra 250.000 dinarjev, da izplača dodatne draginjske doklade železničarskemu osebju v Sloveniji.

Zvišanje cen poštnih golie. Ker pressegajo cene za papir in tisk za obrat potrebnih tiskovin do sedaj veljavne cene za posamezne golice, je bila poštna uprava primorana, zvišati ceno nakaznicam na 6 v, v veljavnostjo od 15. aprila naprej in denarnim kuvertam na 16 v, spremnicam na 16 v ter brzojavnim goliam na 4 v z veljavnostjo od 5. maja t. l. naprej.

Tečaj za pridelovanje krme priredi kmetijska šola na Grmu dne 16. in 17. maja. Prijave za udeležbo na ravnateljstvo do 11. t. m. Revnejšim udeležencem da ravnateljstvo brezplačno prenočišče.

— **Pristojbine v bolnicah.** Določile so se sledeče oskrbovalne takse za osebo in dan: v deželni bolnici za I. razred 40 K, za II. razred 22 K, za III. razred 9 K. V deželni blaznici za I. razred 30 K, za II. razred 15 K, III. razred 8 K. V deželni blaznici-hiralnici za III. razred 6 K.

— **Tudi mostarine in brodarine se zvišajo.** Deželna vlada je dovolila lastnikom

mostov čez Savo v Trbovljah in v Boštanjju pri Sevnici zvišati mostarino za 50%. Tudi brodarina čez Savo pri Rajhenburgu se zviša od 20 na 30 vinarjev za osebo.

Perutninarški tečaj priredi kmetijska šola na Grmu 23. in 24. maja. Prijave na ravnateljstvo do 16. t. m. Revnejši udeleženci dobe prenočišče brezplačno.

— **Pod državno nadzorstvo** je postavljeno premoženje nekdanjih mogočnih mariborskih Nemcev Scherbauma, grofa Attemsa, pl. Pacherna, barona Twickla in odvetnika dr. Mraulaga.

— **Kam se zatekajo spodnještajerski nemškutarji?** Celjski kavarnar Koss je javno izrekel, da nemška stranka ne more pristopiti drugam kakor k socialnim demokratom. To se je pri slavljenju I. majnika jasno pokazalo. Najhujši nemški rogovileži so si pripeli rdeče znake, čeravno so poprej, dokler so imeli v mestu oblast, nastopali tudi proti prireditvam soc. demokracije. Slovenske oblasti pa so dovolile letos soc. demokratom svobodno proslavo delavskega praznika, a braniti ne morejo divjega zakona med nemškutarji in socialisti.

— **Oskrbovalnice v štajerskih bolnicah.** S 1. majem t. l. so se določile za vse javne bolnice na Slov. Štajerskem sledeče dnevne takse za osebo: za I. razred 30 K, za II. razr. 18 K, za III. razred pa 7 K.

— **V Gornjem gradu** so si ustanovili »Zadružno elektrarno« in »Konzumno« za drugo.

— **Slovenski otroški vrtec v Slov. Bistrici.** Občinski svet je sklenil, da otvori s 15. t. m. v mestu otroški vrtec. Za podporo naprosi vladu, prosi pa tudi slovensko javnost za prispevke.

— **Kaj pravi k temu odvetniška zbornica?** »Slovenski Gospodar« v Mariboru je prinesel sledečo reklamo: »Odvetnik, član SKZ. (Slov. Kmečke Zveze) v Mariboru je edino le dr. Josip Leskovar, ki ima svojo pisarno na Koroški cesti št. 1 (bogoslavno poslopje). Članom SKZ. priporočamo, da se v pravnih zadevah zatekajo k temu odvetniku.«

Črne koze v mariborskem okraju so se pojavile v sledečih občinah: Sv. Miklavž na Dravskem polju, Zgor. Duplek, Razvanj, Račehova, Špilje.

Zverinski umor. V Litmerku pri Ormožu je viničarka Kovačec v družbi svoje hčere in zeta s sekuro ubila svojega moža.

Francoške uniforme za naše vojaštvo. Belgrajski listi poročajo, da dobimo v kratkem 140.000 vojaških oblek iz Francoške.

Občinski tajniki za Slovenijo imajo dne 8. t. m. shod v celjskem Narodnem domu.

— **V Dolu pod Ljubljano** se bavijo posestniki z načrtom, kako bi napravili elektrarno. Upamo, da jim bo šla naša vlada na roko s strokovnimi nasveti in z denarno podporo. Nadalje želijo občine Dol - Dolsko in Vel. vas, da se izločijo iz kamniškega polit. okraja ter se spoje k ljubljanski okolici. Tudi ta utemeljena želja je gotovo izvedljiva pri dobri volji.

— **Predavanja o vinarstvu** prireja po Dolenjskem znani strokovnjak, vinarski nadzornik B. Skalicky. Prihodnje nedeljo dne 11. t. m. bo predaval ob 8. uri zjutraj v šoli v Metliki, dne 18. maja ob pol 8. zjutraj v šoli v Tržišču, dne 25. maja ob pol 8. zjutraj pri Sv. Križu pri Litiji, dne 29. maja ob pol 8. zjutraj pa v šoli v Trebnjem.

— **Kake namene imajo italijanske komisije pri nas?** To tajnost so izblebetali Nemci kot svojo pobožno željo. Celovška »Klagenfurter Zeitung« je nedavno poročala, da se je italijanskemu generalu Segreje posrečilo, da je dobil od vrhovnega sveta v Parizu dovoljenje določiti meje med Jugoslavijo in Nemško Avstrijo. Nemške stranke v Avstriji so naprosili nato generala Segreja naj odločno pobija jugoslovanske zahteve na Štajerskem in Koroškem. Segre je ustanovil v Mariboru italijansko komisijo, ki zdržuje

najtesnejše zveze z vsenemškimi krogi v Jugoslaviji in ki je ustanovila posebno poročevalnico. — Tako imenovani nemški list. Kakor znano, je bil general Segre tisti, ki je predsedoval znani komisiji pri preiskovanju zaloškega dogodka, ki — ga ni bilo.

— **Idrija v italijanskem parlamentu.** Socialistični poslanec Marangoni je interpeliral v italijanski zbornici, zakaj je bil odstavljen idrijski župan in zakaj so bili odpuščeni slovenski učitelji na idrijskih šolah. Te odredbe so izzvale v idrijskem prebivalstvu sovražna čustva do Italije.

— **Avstrijski bankovci v zasedenem ozemlju.** Primorsko in tisti del Kranjske, ki jo drže Italijani zasedeno, so prekrstili v »Julijsko Benečijo.« V teh pokrajinah so italijanske oblasti izmenjale avstrijske krome v lire, in sicer po ključu 250 kron za 100 lir. Izmenjali so 650 milijonov kron, a približno toliko kron je naloženih v bankah in hranilnicah.

Zadnje vesti.

Naša država SHS uradno priznana. Mogočni zavezniki v Parizu so uradno priznali naše mirovne odposlance. Naši delegatje torej podpišejo mirovno pogodbo kot pooblaščenca kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev. S tem je tudi stvarno in pravomočno priznana naša skupna nova država.

Obupni klic koroških Slovencev. Tajništvo JDS je prejelo dne 5. t. m. iz Mute sledečo brzojavko: Slovenske Koroške ni več Štajerska in cela Slovenija v največji nevarnosti. Zberite vse moči, da rešite nas in sebe večne sramote in sužniti! Rotimo vas, da se vendar zganete! Krivda je v vodilnih krogih. Pošljite takoj in izdatno pomoč! Obmejni narodni sveti in koroški begunci.

Naše meje proti Italiji določene? »Slov. Narodu« brzojavljajo iz Londona, da so naše meje proti Italiji že določene, in sicer s primerno popustljivostjo napram Italijanom-Gorica, Trst in Pulj pripadejo Italiji, Reka in Dalmacija pa Jugoslaviji, vendar pa dobi Italija še otoka Mali Lošinj in Vis. Nadaljno mejo med Italijo in našo državo naj bi tvorilo Julijsko gorovje, a prehodi čez to gorovje in železniške zveze (mar tudi železnica Gorica - Jesenice?) pripadejo Italiji. V Istri bo meja dolinica Raše. Reka se proglasi za svobodno in samostojno mesto z lastnim zakonodajstvom in z lastno zastavo, toda v okvirju jugoslovanske države. Ednako avtonomijo dobi tudi mesto Zader. Vse narodnostne manjšine, jugoslovanske in italijanske, dobe medsebojno jezikovno ravnopravnost, za kar jamči zveza narodov. Italija dobi vse bivše avstro - ogrsko vojno brodovje, dočim se od trgovskega brodovja odkaže pravičen del tudi Jugoslaviji. Vse utrbe ob Jadranski obali se porušijo. Jugoslavija bo smela imeti le toliko vojnihi ladij, kar jih je neobhodno potrebno za obrambo obrežja.

V bojih za Koroško Slovenijo je padel blizu Guštanja nadporočnik Malgaj, doma iz Št. Jurja pri Celju. Bojeval se je proti velikim nemški premoči z izredno hrabrostjo na čelu svoje neustrašene čete. Pokojniku se ima cela Možiška dolina zahvaliti, da so vladale tam do zadnjega napada najbolj varne in glede prehrane zdrave razmere.

Zaradi nemških napadov na Koroškem je zboroval ministrski svet v Beogradu dne 5. in 6. t. m. Zadnja seja je trajala skoraj do polnoči.

Narodno predstavništvo se odgodi za 10 dni. Med tem bo ministrski svet skoraj nepretrgoma nadaljeval posvetovanje.

Zaradi Reke in zadržanja naših mirovnihi odposlancev v Parizu je imel ministrski svet v Beogradu daljša posvetovanja. Vlada je odposlancem naročila, naj dosežejo, da bodo priznani kot delegatje kraljevine SHS.

Za vrnitev Jugoslovancev iz Amerike. Beogradska vlada se bavi z vprašanjem, kaj bi se dalo ukreniti, da se vrne čim več Jugoslovancev iz Amerike.

Davek na neoženjene. Naš finančni minister je izdelal zakonski načrt o obdavčenju neoženjenih. Načrt se predloži »Narodnemu predstavništvu«. Davek bo znašal 240 dinarjev na leto za vse neoženjene, vdovce in ločene brez otrok od 25. do 60. leta.

Državni domovi za invalide. Ministrski svet v Beogradu je sklenil, da se osnujejo v Beogradu, Zagrebu, Ljubljani in Sarajevu domovi za vojne invalide po angleškem vzorcu. V te domove se bodo sprejemali invalidi iz vseh vojn od leta 1912 do 1919 in sicer iz vseh krajev Jugoslavije.

Nevaren položaj v Bosni. Min. podpredsednik dr. Korošec je potoval po Bosni in Dalmaciji ter pri povratku v Beograd poročal v sejah ministrskega sveta, da je položaj v Bosni zelo nevaren. Ministrski svet je takoj razpravljajal o spremembi sistema v Bosni.

Italijanska komisija na Dunaju proti prodiranju Nemcev na Koroškem. Nemci se žele pogajati. Načelnik italijanske komisije za nadziranje premirja na Dunaju, general Segre, je protestiral pri državnem tajniku za vojaške posle proti temu, ker so nemške čete na Koroškem prekorale določeno jim črto. Državni tajnik je opravičeval nemško prodiranje, češ, da so ga izsilili Jugoslovani z neopravičenim napadom. Nemško-avstrijska vlada je v Celovcu baje najstrožje prepovedala nadaljno prodiranje. Isti dan je bil ta nemški državni tajnik pri predstavitelju naše države na Dunaju, pri g. Pogačniku, naj bi se v Celovcu začela pogajanja zaradi premirja in nove demarkacijske črte na Koroškem. Pogačnik je ponudbo poslal osrednji vladi. Seveda bodo hoteli Nemci doseči novo demarkacijsko črto nam na škodo.

Nadaljna nemška grozodejstva na Koroškem. Pri nemškem napadu na Glinje je obležal ranjen poročnik Janko Kranjc na polju. K njemu je prišel njegov sorodnik Wutte iz Galicije, ki služi kot praporščak v nemški vojski. Ranjeni ga je prosil za obvezo, v odgovor pa je Wutte potegnil revolver ter ga ustrelil v glavo. Nato je poklical svoje vojake, ki so začeli streljati nanj ter ga mesariti z bajeneti. Grozno razmesarjenega so pokopali v Borovljah. Iz Roža so Nemci odgnali slov. prebivalstvo kot živino na najgrši način. V sloven. hišah so izropali vsa živila. Slovence so odgnali v špital. Kdor je skušal količkaj ugovarjati, so ga na mestu pobili. V Št. Jakobu v Rožu so vjeli tudi nadporočnika Miloša Rybaša, sina voditelja tržaških Slovencev ter postopali z njim skrajno surovo.

Vsi poslanci pozvani v Beograd. Zaradi izrednih dogodkov v naši domovini so bili vsi člani Narodnega predstavništva brzojavno pozvani za danes v Beograd.

Raznoterosti.

* Bivši ogrski vojni minister grof Feztetics se je ustrelil.

Odgovorni urednik: Emil Vodeb.
Tisk »Narodne Tiskarne« v Ljubljani.
Izdaja: Konsorcij »Domovine«

Izhaja vsak petek.
Naročnina za tekoče leto 12 K, za pol 6 K.
Posamezna številka 80 vinarjev.
Uredništvo in upravnništvo:
Sodna ulica št. 6, pritličje desno.
Inserati po dogovoru.

Hlapce

lahko takoj preskrbi »Državna posredovalnica za delo«. Kdor jih rabi, naj se zgleda osebno v našem uradu, ali pa naj piše ponje in navede plačo ter druge pogoje.

Državna posredovalnica za delo,
Ljubljana, Gradišče.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Delniška glavnica . . . K 15,000.000.—
Rezervni fondii . . . K 4,000.000.—

Podružnice:

v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu,
Gorici, Celju in Mariboru.

Sprejema

vloge na knjižice in na
tekoči račun.

Nakup in prodaja vseh vrst vrednost-
nih papirjev, deviz in valut. Vnov-
čevanje kuponov, izžrebanih zastavnih
pisem in obligacij.

Nakazila in kreditna pisma.

Borzna naročila.

➡ Promese ➡
k vsakemu žrebanju.

➡ Posojila ➡
na vrednostne papirje.

Eskontovanje menic.

Sprejemanje

vrednostnih papirjev v
hrambo in oskrbovanje.

Stavbeni krediti.

Aprovizacijski krediti.

Poslovnica

avstrijske državne
loterije.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po čistih

2%

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje
posojilnica sama za svoje vložnike.

Rezervni zaklad K 1,100.000.

Hranilne vloge K 42,000.000.

Ustanovljena leta 1881.

Največja slovenska hranilnica!

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica števil. 3,

je imela koncem leta 1918 vlog . . . . . K 80,000.000
in rezervnega zaklada . . . . . „ 2,500.000

➡ Sprejema vloge vsak delavnik. ➡

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Hranilnica je popolarno varna.

Dovoljuje posojila na zemljišča in poslopja proti nizkemu obrestovanju in
obligatornemu odplačevanju dolga.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno
Kreditno društvo.

Delniška glavnica: K 30,000.000. **Jadranska banka Podružnica Ljubljana.** Rezerve: okrog . . . K 10,000.000.

Centrala: TRST. — Podružnice: Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Metkovič, Opatija, Split, Šibenik, Zadar, Ekspozitura Kranj.

Sprejema:

Vloge na knjižice.

Vloge na tekoči in žiro račun
proti najugodnejšemu obrestovanju. —
Rentni davek plača banka iz svojega.

Kupuje in prodaja:

Devize, valute, vrednostne papirje itd.

Eskontira:

Menice, devize, vrednostne papirje itd.

Izdaja:

Ceke, nakaznice in akreditive na vsa
tu- in inozemska mesta.

Daje predujme:

na vrednostne papirje in na blago, le-
žeče v javnih skladiščih. Daje trgov-
ske kredite pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema:

Borzna naročila in jih izvršuje najku-
lantneje.

Brzjavni naslov:

➡ **JADRANSKA.** ➡

Telefon št. 257.